

Lappuggla

En nordlig art som framför allt finns från Norrbotten söderut till norra Svealand. Under senare år har den vid några tillfällen häckat i Götaland, som sydligast i Blekinge. Lappugglan häckar i första hand i rovfågelsbon, men även på högstubbar i skogsmark, helst nära öppna områden där den jagar smågnagare och näbbmöss. Stannfågel som kan uppträda nomadiskt.

Ekologiska krav

Lappugglan häckar i skogsmark där den i första hand utnyttjar risbon efter duvhök, ormvråk, fjällvråk och bivråk, ibland också efter korp. Murkna, i toppen formbara, högstubbar används gärna där sådana finns, likaså konstgjorda bon och boplatzformar.

Även om häckningsplatsen oftast ligger väl dold inne i mer eller mindre mogen skog – i likhet med duvhök och de andra arterna vars bo den utnyttjar – så jagar lappugglan huvudsakligen intill eller på öppen mark med enstaka eller grupper av träd som hyggen, myrar eller övergivna jordbruksmarker. Häckning sker uteslutande under måttliga och goda sorkår. Vissa individer är nomadiska och rör sig över mycket stora områden under år de inte häckar, medan andra individer är mycket stationära oavsett födotillgång.

Spel kan vid god födotillgång höras redan i februari, men behöver inte innebära häckning just där. Häckningstiden bör räknas från när paret uppträder stationärt i boets närhet. Äggläggningen inleds i mitten av april.

Utbredning och regionala skillnader

Arten häckar från Norrbotten söderut till norra Svealand. Huvuddelen av beståndet finns i norra Sverige, enstaka häckningar har dock konstaterats även i södra Svealand och Götaland.

Indikator på skyddsvärd skog

Saknar signalvärde för skyddsvärda skogsmiljöer.

Faktorer som missgynnar eller hotar arten

Hotas av brist på lämpliga risbon till följd av avverkning av äldre skog samt fragmentering av större skogsbestånd. Problemen är särskilt stora i norra Norrland där bristen på risbon accentueras av naturligt låga tätheter av rovfåglar.

Behov av hänsyn – allmänt

I normalfallet är god miljöhänsyn tillräckligt. Hänsyn ska främst tas mot boplatser

(bon som används och alternativbon). Stor hänsyn måste tas till duvhök och andra rovfåglar, vars bon lappugglan är beroende av. Kännedom om häckningslokaler för lappuggla bör inte spridas till andra personer än berörda markägare och de som utför skogsbruksåtgärder. Vissa individer (honor) kan kraftfullt attackera människor som kommer för nära bo eller ungar, till exempel i samband med röjning eller plantering. Tillåt aldrig barn att ens tillfälligt komma närmare häckande lappugglors ungar än 30–40 m.

Miljöhänsyn vid skogsbruksåtgärder

- Avstå från skogliga åtgärder inom 100 meter från boet under perioden 1 april–15 augusti.
- Lämna en skyddzon kring boplatser vid avverkning eller andra skogliga åtgärder. Som tumregel kan man säga att skyddzonen ska vara så bred att boet inte syns från kanten av beståndet. Vid hyggeskanter görs en utbuktning så att boet omges av skog.
- Spara alla träd med risbon.
- Lämna hänsynsytor med trädgrupper vid gallring och föryngringsavverkning, särskilt av äldre gran och lövträd. Koncentrera hänsynen till stora sammanhängande ytor.
- Lämna funktionella kantzoner av gran och lövträd mot bäckar, sumpskogar, sjöar och myrar.
- Spara lutande träd och vindfällen för de små ungarna att klättra på.

Tips på ytterligare åtgärder som gynnar arten

- Lämna träd som bedöms ha förutsättningar att bli framtida boträd för duvhök och andra större rovfåglar.
- Plantera inte igen övergivna åkermarker eller inägor i skogen.
- Bygg gärna konstgjorda boplatser i områden som saknar naturliga stora risbon. Samråd om möjligt med erkänd lokal eller regional sakkunskap.
- Undvik dikesrensning på övergivna åkermarker och inägor.

Områdesskydd och frivilliga avsättningar

Häckande lappuggla är i normalfallet inte i behov av områdesskydd.

Lappugglan gynnas av avsättningar i äldre skogar, särskilt där det är lämpligt för rovfåglar som duvhök, bivrak eller ormvrak att bygga bo.

Skogsvårdslagstiftningen

- Ta inte bort äldre vindfällen, högstubbar och torrakor, äldre träd vid ägo gränser och myrstackar, äldre lövträd i barrskog m.m., spara hålträd, äldre aspar och andra biologiskt värdefulla träd, hassel, lind, lönn, ask och alm, eller bärande träd (SKSFS 7:8).
- Undvik skogsbruksåtgärder som kan skada hänsynskrävande miljöer, som t.ex. örtrika områden längs bäckar eller andra vattendrag, kärr och småvatten, strand- och sumpskogar med naturskogskaraktär, äldre skog på uddar och öar, raviner, klyftor och blockmarker samt berg- och rasbranter, äldre hållmarksskog, äldre sandtallskogar, naturskogsrester, äldre trädbestånd med mycket hänglavar eller död ved, örtrika bestånd på kalkrika marker, äldre hassellundar, brynmiljöer, äldre skogsbeten samt igenvuxna hagmarker eller lövängar (SKSFS 7:17).
- Lämna funktionella kantzoner med träd och buskar mot hänsynskrävande miljöer, som bäckar, raviner, myrar och sumpskogar, boträd (rovfågelsbon), kulturmiljöer m.m. (SKSFS 7:21).
- Lämna en kantzon utmed sjöar, vattendrag, kulturmiljöer eller mot öppen jordbruksmark oplanterad eller planterad med löv (SKSFS 7:22).
- Anpassa hyggena efter terrängen, sträva efter att göra mindre hyggen (SKSFS 7:10).

Lästips

Artfakta för lappuggla. ArtDatabankens webbplats,
<http://artfakta.artdatabanken.se/taxon/100136>.

Stefansson, O. 1997. Nordanskogens vagabond. Lappugglan (Strix nebulosa lapponica). Boden. (Uppdateringar och mer material finns på <http://lappugglan.se>).

Populationsstorlek: Uppskattningsvis 400 par under goda år.

Populationsutveckling:

1980–2012: minskning 25 % (fluktuerande)

2001–2012: minskning 15 % (fluktuerande)

Rödlistestatus 2015: Nära hotad (NT)

Fågeldirektivets Bilaga 1: Ja